

STORTINGET

Innst. 420 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:245 S (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård og Mona Fagerås om et offentlig utvalg som skal utrede et nytt opptakssystem for høyere utdanning

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal utrede et nytt opptakssystem for høyere utdanning i samarbeid med sektoren, fagorganisasjonene, studentene og elevene. Målet skal være nye opptakskriterier som fremmer kvalitet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblem, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig

Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget. Forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim har uttalt seg om forslaget i brev 22. april 2021. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen viser til at regjeringen i høst varslet at det skulle settes ned et utvalg som skal foreta en gjennomgang og vurdering av regelverket for opptak til høyere utdanning. Komiteen viser til statsråd Henrik Asheims brev, der han varslet at det ville bli oppnevnt et utvalg i statsråd 23. april 2021. Utvalgets arbeid skal resultere i en norsk offentlig utredning (NOU) som skal leveres Kunnskapsdepartementet senest 1. desember 2022.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at en enstemmig komité allerede i Innst. 387 S (2017–2018) ba regjeringen gjennomgå opptaksreglene i høyere utdanning. Disse medlemmer mener det er bra at regjeringen har satt ned et utvalg som skal foreslå forbedringer av opptakssystemet. Disse medlemmer ser fram til å få en nødvendig, grundig og helhetlig vurdering av et system som det er avgjørende at fungerer godt både for søkere, for høyere utdanning og for samfunnet.

Disse medlemmer understreker at lik rett til utdanning er grunnleggende for å sikre like muligheter for alle, og disse medlemmer ønsker et opptakssystem som bidrar til at flest mulig får studieplass og fullfører, slik at ikke unødige systemiske hinder fratar søkere muligheter de alt annet likt ellers ville realisert. Opptakssystemet må sikre at alle utdanningsøkere får utvikle sitt potensial, samtidig som lærestedene får studenter som kan gjennomføre, og samfunnet får nødvendig kompetanse.

Disse medlemmer mener at representantforslaget intensjon i all hovedsak er ivarettatt med utvalget som er nedsatt, men disse medlemmer mener det er en svakhet at regjeringen ikke sørger for at utvalget har partsrepresentasjon. Opptakssystemet skal også ivareta arbeidslivets behov, og partene bør være selvsagte aktører å involvere i en gjennomgang og videreutvikling av systemet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til behandlingen av Dokument 8:196 S (2017–2018), jf. Innst. 387 S (2017–2018) der en enstemmig komité fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av dagens regelverk for rangering av søkere til høyere utdanning, inkludert utdanning som i dag ikke gir poeng, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer ønsker å avvente denne gjennomgangen før en eventuell ny utredning skal settes i gang.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener man trenger et nytt opptakssystem for høyere utdanning. Helheten i opptakssystemet må utredes for å fremme kvalitet, inkludert eksempelvis firerkravet for matematikk ved opptak til lærerutdanningen, tilleggspoeng, alderspoeng, kjønnspoeng, språkpoeng og realfagspoeng, unntaksregler, spørsmål om eventuell økt frihet for institusjonene til å tilpasse kriterier for opptak, bruk av arbeidsprøver, vekting av relevante karakterer i tillegg til karaktersnitt og eventuelle andre nye endringer av opptakssystemet. Målet i dette arbeidet mener dette medlem er å fremme kvalitet og kompetanse, både danning og utdanning, og at man på en best mulig måte sikrer at elevene får vist frem hva de kan ved opptaket. En utredning må også vurdere alternative opptaksmuligheter som er i bruk i andre land, og alternativer som institusjonene selv ønsker å ta i bruk, slik som prøveprosjektet på Det medisinske fakultet ved UiO med egnethetstesten uniTEST. Utvalget må inkludere representanter fra sektoren selv, fagorganisasjonene, studentene og elevene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen endret forutsetningene for opptakssystemet da de innførte firerkravet i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen. Dette kravet er møtt med betydelig motstand fra sektoren, og spørsmålet om hvorvidt slike enkeltkrav er hensiktsmessig for å komme inn på en utdanning, må inkluderes i utredningen.

Disse medlemmer viser til høringsnotat fra Sykepleierforbundet, som hadde flere konkrete forslag til hva en utredning bør inneholde. Særlig merket disse medlemmer seg forslaget om at det bør vurderes tilleggspoeng for lokal tilhørighet ved opptak til desentraliserte sykepleierutdanninger. Disse medlemmer mener desentraliserte studietilbud er tilrettelagt for å bidra til å sikre nødvendig og livsviktig kompetanse i distriktene. Det gjelder i både små og større kommuner i rurale strøk. Desentraliserte studietilbud bidrar til at folk fra distriktene, som av ulike grunner ikke har mulighet til å være hjemmefra i korte eller lengre perioder, sikrer nødvendig og livsviktig kompetanse til næringslivet og i viktige samfunnsfunksjoner.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal utrede et nytt opptakssystem for høyere utdanning i samarbeid med sektoren, fagorganisasjonene, studentene og elevene. Målet skal være nye opptakskriterier som fremmer kvalitet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal utrede et nytt opptakssystem for høyere utdanning i samarbeid med sektoren, fagorganisasjonene, studentene og elevene. Målet skal være nye opptakskriterier som fremmer kvalitet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:245 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård og Mona Fagerås om et offentlig utvalg som skal utrede et nytt opptakssystem for høyere utdanning – vedlegges protokollen.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 11. mai 2021

Roy Steffensen
leder

Mathilde Tybring-Gjedde
ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/2297-

22. april 2021

Representantforslag 8:245 S (2020–2021)

Regjeringen har høye ambisjoner for norsk høyere utdanning og jobber for et utdanningssystem der hver enkelt student får brukt og utviklet sitt potensial, samtidig som samfunnet får den kompetansen som trengs. Vi har over tid sett at opptaksregelverket er modent for en grundig gjennomgang. Opptaksforskriften ble i hovedsak fastsatt i 2007. Siden er det blitt gjort flere endringer for å tilpasse ulike behov. Utviklingen har gått utover helheten i regelverket, som i dag kan fremstå som komplekst og fragmentert.

Derfor varslet regjeringen allerede i høst at det skulle settes ned et utvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang og vurdering av regelverket for opptak til høyere utdanning. Utvalget vil etter planen bli oppnevnt i statsråd 23. april. Utvalget skal komme med sine anbefalinger til Kunnskapsdepartementet om hvordan vi kan lage et forståelig og fleksibelt opptaksregelverk, som ivaretar søkerens rettssikkerhet og som kan tilpasses fremtidens høyere utdanning og den teknologiske utviklingen. Utvalgets arbeid skal resultere i en norsk offentlig utredning (NOU), som skal leveres Kunnskapsdepartementet senest 1. desember 2022.

Utvalget skal ta utgangspunkt i en vurdering av hvordan dagens opptakssystem fungerer og hvilke effekter det har. Utvalget bør se på opptaksordningene både på lavere og høyere grad, herunder også desentralisert utdanning, sentralt og lokalt, samt for internasjonale studenter. Utvalget skal blant annet vurdere de norske opptaksreglene i et internasjonalt perspektiv og drøfte hvilke erfaringer, tenkemåter og løsninger vi kan lære av fra andre land.

Regjeringen har lagt vekt på at utvalget skal være bredt sammensatt, med medlemmer fra elev- og studentorganisasjonene, UH-sektoren, fagskolesektoren, fylkeskommunen og avtakersiden.

Med hilsen

Henrik Asheim